

F.F.A.:
**SZERKESZTI-AZ-UNIO-D-TAGJAI-BOL-
ALAKULT-SZERKESZTO-BIZOTTSAG
CUPRINSUL**

Calendar de muncă.

Fr.: Dr. M. Edlmann: Viață nouă, direcție nouă în masoneria noastră.

Fr.: Dr. E. Király: Francmasoneria franceză.

Propozițiunea □ Pax refcitor la întemeierea de o ligă pentru combaterea boalelor populare.

Francmasoneria din Țara.

Informațiuni.

TARTALOM

Munkanaptár.

Dr. Edlmann Menyhért tv.: Új élet, új irány szabadkőművességünkben.

Dr. Király Jenő tv.: A francia szabadkőművesség.

A Pax □ indítványa a népbetegségek leküzdésére alakítandó liga ügyében.

Belföldi szabadkőművesség.

Hírek a nagyvilágból.

INHALT

Arbeitskalender.

Br.: Dr. M. Edlmann: Neues Leben, neue Richtung in unser Frmaurertum.

Br.: Dr. E. Király: Die Französische Frmaurerei.

Vorschlag der □ Pax bezüglich der Gründung einer Liga zur Bekämpfung der Volkskrankheiten. Nachrichten. — Die Frmaurerei im Inlande.

MUNKANAPTÁR

A Romániai Nemzeti Nagypáholy Jánosrendi Szövetségének védelme alatt dolgozó t. és t. páholyok munkarendje

Unio

Cluj—Kolozsvár keletén. Helyisége: Str. Baba Novac 3. — Munkanapjai: Minden hó első és harmadik szerdáján este 8 óraker. Páros szerdákön értekezlet — Profáncim: Zipszer Alajos str. Baba Novac 3.

Aurora

Braşov—Brassó keletén. Helyisége: Str. Principele Carol 9. — Munkanapjai: Minden második hétfő este 9 óraker. Közbeeső hétfőn értekezlet — Profáncim: Kovács Lajos unit. Ielkész, Prundul Rozelor 10.

Traian

Braşov—Brassó keletén. Helyisége: str. Principele Carol 9. — Munkanapjai: Minden szerdán este 8 óraker. — Profáncim: dr. Ioan Hoza Str. Reg. Carol No. 56.

Zu den drei Säulen

Braşov—Brassó keletén. Helyisége: Strada Noua 27. — Munkanapjai: Minden kedden este 8 óraker. Profán címe: Ludovic Servacius, ny. subprefect, Braşov.

Concordia

Arad keletén. Helyisége: Bulv. Gen. Dragalina 30. — Munkanapjai: Minden csütörtökön este fél 9 óraker. — Profán címe: Dr. Szöllőssi Zsigmond ügyvéd, Arad, Str. Regina Maria 3.

Bethlen Gábor

Târgu-Mureş—Marosvásárhely keletén. Helyisége: Str. Ştefan cel Mare 83. — Munka-

napjai: Minden hó első és harmadik hétfőjén este 8 óraker. — Profáncim: Dr. Péterfi István orvos, Piaţa Reg. Ferdinand 32.

Bihar

Oradea—Nagyvárad keletén. Helyisége: Alea Romei 2 sz. II. em. Munkanapjai: Minden hó első és harmadik hétfőjén este 7 óraker. Páros hétfőkön értekezlet. — Profáncim: Dr. Edelmann Menyhért orvos, Rimanóczy-ucca 12

Pax

Timişoara—Temesvár keletén. — Helyisége: Bulv. Reg. Ferdinand, Palatul Lloyd — Lloyd palota. — Munkanapjai: Minden hó második és negyedik hétfőjén este 8 óraker. Páratlan hétfőkön tisztii értekezlet. — Profán címe: Balázs Lajos ny. vasuti főfelügyelő, Timişoara, IV. Str. Joffre 12. Magánügy.

Die Arbeit

Bucureşti—Bukarest keletén. Helyisége: A nagypáholy str. Câmpineanu 45 szám alatti helyiségben dolgozik. — Munkanapjai: Minden hétfőn este 9 óraker. A hó első hétfőjén értekezlet. — Profán címe: Ernst Heitz, Direktor der „Otelul Böhler“, Bucureşti, I. B-dul Domniţei 1.

Kölcsey (Satumare—Szatmár),

Tisza (Sighetul-Máramarossziget) és

Hunyad (Deva—Déva) átszervezés alatt.

Szabadkőműves-irodalom

Lenhoff Eugen: Die Freimaurer. Ihre Geschichte. Organisation und ihr heutiges Wirken, 476 Seiten und 107 Bilder.

Brosch. Rm. 14.—, Ganzleinen Rm. 17.—

Gaston Martin: Le Franc = Maçonnerie Frs. 12.—

O. Caspari: Die Bedeutung des Freimaurertums V. Ungar B.

A. Daiber: E. f. Jahre Freimaurer (Logen Geheimnisse) Rm. 1.—

Geischer: Die Freimaurerei, ihr Wesen und Wirken Rm. 1.—

Hornetter: Die Freimaurerei Rm. 1.20

Keller: Die Freimaurerei aus „Natur und Geisteswelt“ Rm. 2.—

Neumann: Die Freimaurerei Rm. 1.20

L. de Ponciu: Hinter den Kulissen

I. Das Freimaurertum der Revolution Rm. 3.50

II. Judentum und Weltumsturz Rm. 4.—

Schwarz—Bostonitsch: Die Freimaurerei

Ihr Ursprung, ihr Geheimnisse, ihr Wirken—illust. Rm. 720.

Das Geheimnis des Freimaurers von einem Bruder Meister Rm. 5.—

Leadbeater: Das Verborgene Leben in der Freimaurerei Rm. 15.—

Heinichen: Die Grundgedanken der Freimaurerei im Lichte der Philosophie Rm. 5.60

Az itt felsorolt művek megrendelhetők a „Testvériség“ kiadóhivatala útján.

Kiadó

TESTVÉRISÉG

KÉZIRAT SZABADKÖMŰVESEK SZÁMÁRA

Uj élet, uj irány szabadkőművességünkben

Dr. Edelmann Menyhért főm.: t.: munkaév-megnyitó beszéde a Bihar páholyban

Ma már végefelé járunk annak a munkaévnnek, melyet Nagyvárad kel-én az alábbi beszéddel nyitott meg a Bihar p. érdemes főmesterc. A beszédben foglalt gondolatok és utmutatások azonban nemcsak egy évnnek és nemcsak egyetlen szks szentélynek szólnak. Élete hetvenedik évéhez érkezett el, aki ezeket a sorokat papírra vetette s negyvenéves szks életének facitját óhajtotta bennük a vezetésre bizótt tt-ekkel közölni. A Testvériség most kiszélesíti a kört: okuljanak e tapasztalatokban gazdag élet leszárt credményeiből mindazok, akiknek szkségünk jelene és jövője szívében fekszik.

Azóta, hogy a páholy nyári munkaszünete kezdődött és szabadkőművesi munkára utoljára gyűltünk egybe, egy negyedév felt el.

Csak arasznyi idő ez, alig egy pillanat a muló idők folyamában, de most sokszorosán számít. Kivételes, történelmi idő, eseménydús, telve izgató nyugtalansággal; nagy, váratlan átalakulásokat sejtető és viharokkal fenyegető.

Körülöttünk mindenfelé a sok elesettje a fegyvernélküli életharcnak, mi magunk is nyomasztó életgondok sulya alatt görnyedve, sokszor csüggedten, bizalmunkat veszítve, már-már egy jobb jövőbe vetett reményeinktől is *megfosztva*.

Mint az elesettek, mi magunk is, még azokhoz a milliókhoz vagyunk számíthatók, akiket a rettentő világháboru fegyverei semmisítették meg vagy tettek rokkantakká, testben-lelékben erőtlennékké s ha a mai életharc testünkön nem is ejt sebet, idegeinket roncsolja, lelkünket sebzí meg.

Talán sohasem éreztük még ennyire tehetetlenségünket, erőtlenségünket, mint a mai irgalmatlan életharcban, még sohasem éreztük annyira, mint ma, mily üresen kong minden nagy szólamunk, még soha nem láttuk ennyire számbavehetetlennek, semmisnek, amit önmagunkat tulbecsölve, fontoskodva cselekszünk.

Teljes joggal felvethetjük a kérdést, lehet-e ily körülmények közt, ily sorsdöntő időkben a jelen mellett szinte közönyösen elhaladva, csak egy *későbbi jövőnek* dolgozni, jobb idők elkövetkezésének lassu előkészítését végezni s a sorsukkal elégedetlenkedőket avval megnyugtanni és vigasztalni, hogy bizhatnak egy jobb jövőben, csak fűrtöztessék magukat és ne veszítsék el türelmüket. Maradjanak csak békésen, ott ahol vannak, járják kálváriás életutjukat és eszökbe ne jusson valahogy elkedvetlenedésükben balfelé kanyarodni, bármint sújja is őket az élet.

Szinte az az érzésünk, mintha pusztító lángok közül vagy romboló viz árából veszendő életet kellene kimenteni és mi a komoly helyzet felismerése nélkül, minden aggályt elvetve, nem az azonnali mentésre gondolnánk, nem a késedelem nélküli, áldozatkész cselekvésre.

Lehet-e ilyen időkben kényelmes lassúsággal, ünnepélyes nyugalommal, a megszokás egyformaságával csupán embervoltunk durva kövén faragni és a szenvedőket, a bajok által sújtottakat, az élet kitagadottjait avval biztatni, hogy mi, szabadkőművesek, a királyi művészet kiválasztott munkásai, szánjuk ugyan őket, bajaikban velük együtt érzünk, de segítségükre nem lehetünk csak annyiban, hogy kényelmes lassúsággal, — szinte azt mondhatnám szabotálva — egy jobb jövő templomának köveit rakjuk le.

Nem kellene már ma, késedelem nélkül cselekedni nekünk is, nem mérlegelve, hogy mi felhetik tőlünk, hogy csekély crónk munkája biztat-e eredményre? Nem volna-e kötelességünk megfontolni, hogy nem fontosabb-e az *akció*, az *aktivitás*, mint a sok kenetteljes, széphangzású szó, amelyektől a szentélyek állandóan visszhangzanak?

Én megértem a páholyélet meddőségét kárhuzató testvéreimet, sőt indokoltan tartom elégedetlenségüket. Én is az elégedetlenek közé tartozom. Megértem fiatalabb testvéreimnek türelmetlenségét, sőt azt is megértem, hogy beteltek egyhanguan ismételt széphangzású szabadkőművesi szölamokkal és ezek helyett némi eredményes munkát, tetteket követelnek.

Magam is azt vallom, hogy ezekre való tekintettel kellene céljainkat kitűzni és egyöntetűen, határozottan azt az utat követni, amelyen az első bátortalan lépéseket szabadkőművességünk a *páholyközi munkaközösségben* most teszi, amidőn állandóan napirenden tart oly kérdéseket, amelyeknek lehetőség szerint való megoldása már jelentős szabadkőművesi tett számba mehetne.

A mi páholyunk is ezt az irányt szándékozik követni és van valamelyes része abban, hogy ezt az irányt jelölték ki. Talán nem érhetne bennünket a szerénytelenség vádja, ha azt is megállapítanók, hogy a kezdeményezők első sorában voltunk. Csak arra a Nagypáholyhoz intézett felterjesztésünkre utalok, amelyben közös célkitűzésre, vállvetett, együttes munkára, egységes, az idők követelte munkaprogramm megállapítására hívtuk fel testvérpáholyainkat.

Hogy ez a megmozdulás nem fog-e lankadni, még a jövő kérdése. Egyes hiányai már ma mutatkoznak. Hogy nem lesz-e hátrányos, hogy a páholyéletbe a testvérek egyetemessége s a Nagypáholy közé egy eddig nem ismert új szervezet iktatott, ezt is csak később fogjuk megállapítani. Hogy beválnak-e a hozzáfűzött remények, az eredmények fogják megmutatni. Mindenestre örvedetes volna, ha a páholyélet reformjának ez a hosszú idők óta első kísérlete, eredménnyel járó reform volna és igazolná azokat, akik a páholyéletben is *reformokat* tartanak szükségesnek, főképp olyanokat, amelyek az aktivitást szolgálják.

Nem vonható ma már kétségbe, hogy az *egész páholyélet szellemének kellene megváltozni*, hogy kevésbé csüggve a multnak eddig érinteni sem mert hagyományain, szakítson a szabadkőművességnek sok tekintetben idejétmult, a mai élet követelményeinek meg nem felelő munkamódszerével.

Csak e változás bekövetkezése hallgathatná el a nem egy testvér ajkáról elhangzott kérdést, hogy a szabadkőművesség, amilyen ma, nem *anakronizmus-e*, nem felesleges intézmény-e?

Hogy milyennek kellene lennie a szabadkőművességnek, még talán a legvilágosabban mutatja az *Allgemeine Freimaurer-Liga* eddigi tevékenysége. Gondol-

junk csak eddigi kongresszusaira Amsterdamban, Wienben, Genfben, Parisban, amelyekben 25—25 nemzet szabadkőművessége volt képviselve s amelyeknek programja, tárgyalásai teljesen a mai életbe kapcsolódtak bele.

Érthetetlen a közönyösség, amelyet a minden erélyesebb aktivitástól irtózó egész szabadkőművesség evvel az életrevaló új szabadkőművesi intézménnyel szemben tanusít.

Az a nagyon sajnálatos körülmény, hogy évek sora óta sem akadt haterősebb több tagja a milliókat magában foglaló szabadkőművességben s ennek a nagyobb fele sem hozza meg a csekély anyagi áldozatot, hogy mellőzhetetlen kiadásait fedezhesse, kétségessé teszi jövődjét s talán arra a sorsra juttatja, amely sok szabadkőművesi megmozdulásnak jutott osztályrészüül.

Mi benne élve a szabadkőművességben, a megszokottság hatása alatt, alig vesszük észre fogyatékoságait. De elégséges a páholyéletnek 2—3 havi szünetelése — mint most is — s már e rövid idő távlatából is, mintha visszanyernék tisztánlátásunkat. Megfigyelhettétek, hogy ily időszakban mennyire fokozott mérvben ébredtek fel kételyeink, mennyire elhatalmasodott a szigorubb bírálatra való hajlam bennünk és mennyivel tisztábban látjuk páholyéletünknek minden fogyatékosságát.

Azt a kérdést is fel kell vetnünk — mert mások is felvetették — amelyek éppen ez a szigorubb bíráló a szülője: alkalmas-e intézményünk, alkalmasak vagyunk-e mi, egyenkint és összeségünkben, arra az aktivitásra, amelyet kívánunk, hogy ugyszólván belenyulva az életbe, megkisértsük ott, ahol lehet, annyira, amennyire erőnkéből felik s amennyire erre eszközeink elegendők, elhárítani — legalább szük körben — embertársaink feje felől mindazt, ami végzetesen sújtja őket, hogy javítani igyekezzünk alig elviselhető helyzetén, lelki egyensúlyának helyreállítására, mélyrehatóan átalakult mentalitásának, etikai ziláltságának és tevékenységeinek megváltoztatására, megszüntetésére, főrekedve, hogy béke és nyugalom költözzék az emberek zaklatott lelkébe. De főképp mi magunk alkalmasak vagyunk-e erre, a szinte apostoli munkára?

Ismertjük meg önmagunkat és mondjunk önmagunkról őszinte, igazságos bírálatot. Honnan merítsen erőt egy emberi intézmény, a mi intézményünk, amelyben egy nagyobb embercsoportnak ily nagy célokért kellene erős akarattal, ha kell nyíltan is harcolni, ha tagjaiban elhalványult minden erőnek forrása, az összetartozás érzése, amelyben egymás támogatása helyett, oly kevés toleranciával, elnézéssel és megértő megbocsátással állapítjuk meg egymás emberi gyöngeségeit, amelyben oly nagy az elégedetlenség, oly erőllen a testvéri ragaszkodás s amelynek összetartása nem nagyobb, mint egy bolognai üvegcséppé, amely az életküzdelem és érdek legkisebb erőlkijetésére szerte hull részeire. A kohézióknak e hiánya, az egységnek ily lazasága mellett elképzelhető-e, hogy egymás mellett, vállvetve, egységes fronton harcolhassunk nagy célokért.

Töredelmesen, őszintén be kell vallanunk, hogy erre igennel felelni nem tudunk.

Nem csoda, ha hitünk megingott s önbizalmunk megfogyatkozott.

Nem tagadhatjuk, hogy szabadkőművességünk életében oly jelenségek észlelhetők, amelyek intézményünknek már szinte a létét fenyegetik, ha csak életnek nem tartjuk azt a lassu tengődést, amelyet akárhány keleten életnek, páholyéletnek neveznek. De rajtunk áll, minden egyes szabadkőművesen, hogy új életre keljen szabadkőművességünk hanyatló szervezete. Annyi benne az érték, hogy még hanyatlásában is megérdemli minden szabadkőművesnek azt a komoly elhatározását, hogy a legjobb erőt szolgálatába állítsa. Olyan örökbecsü értékei vannak, amelyeket a jövő számára megmenteni kötelesség. Nem véletlen, hogy évszázadok nagy törté-

nelmi és mindent felforgató változásai után is, a mai napig fenntarhatta magát és még ma is ezrek vágya, hogy e nagy testvéri láncba kapcsolódhassanak.

A teljes lemondással e nagy értékeket veszélyeztetni nem szabad.

Nem vagyunk mai életével megelégedve? Változtassunk rajta. Ne féljünk a szótól: *reformáljunk!*

A szabadkőművesség sem tabu:

Miért kellene a haladó, változó időkben is mereven ragaszkodnunk a szabadkőművesi szervezetnek a múltból átvett, szinte ódon történelmi patinával borított kereteihez, szertartásaihoz, szükrehatárolt célkitűzéseikhez és görcsösen ragaszkodnunk ma már meg nem felelő munka módjához, képtelenné válva arra, hogy a mai idők és szükségletek által követelt rhythmusban dolgozhassunk? Nem indokolatlan és káros-e, hogy ma, évszázadok után is, céljainkat ép úgy tűzzük ki s törekvéseinket csak úgy irányítsuk, amint azt bizonyos tekintetben középkori mentalitással elődeink tették?

Az idő halad, az élet új szenvedésekkel sujt és új tetteket követel. A ma szenvedő, nyomorgó, gyötört ember a szépenhangzó szavak táplálékával már nem éri be. Elfordul fölünk, ha testi és lelki bajaiban ugyanavval vigasztaljuk és intjük türelemre, amivel a vallás szolgálja, akik a földi szenvedésekért túlvilági kárpótlást ígérnek.

A szabadkőművesség maradjon csak meg a maga főbb évszázados, merev formájában, a haladó idők szellőitől és viharaitól nem érintve, szinte még az „i” betűhöz ragaszkodva, mint a hitvitázók, a homouzion kérdésében?

A szabadkőművesség ellen való vétség-e, hiba-e azt kívánni, hogy ez az intézmény is — emberi alkotás lévén, mint annyi más — az újabb idők szellőjétől felfrissüljön, hogy vele kapcsolatban reformról szóljunk, amikor a reform a vallásos életből, a felekezetek életéből sincs száműzve, amikor ismerünk reform-katholicizmust, reform-zsidóságot is és nemcsak katólikus naggyűléseken — ahol régebben a vallásos élet elmélyítéséről beszéltek csak, szemfogatva, ma tárgyalnak szociális problémákat, merész hangon, nem minden baloldali, sőt szélső baloldali színezet nélkül, hanem a pápai bullák is a kapitalizmus ellen hívnak harcra.

Kétségtelen, hogy a szabadkőművesség is reformra szorul.

Egyszer már ezt is ki kell mondani, még a szentély falai közt is.

Mai felfogásunk bizonyára találna benne kiküszöbölendőt, feleslegeset, nem kevés olyat, ami gátolja erő kifejtésében. Én még emlékszem szabadkőművesi életéből az időkre, amikor egy kimagasló testvérünk és egykori főmesterünk Berkovits Ferenc nyíltan követelte feliratában a II. és III. fok elforrásáért és „Egy felirat” című könyvében az egész intézményről mondta el, semmiben sem kertiló, erős bírálatát.

Még fülembe cseng országos nevű testvérünknek, néh. dr. Várady Zsigmondnak szava, amidőn ékesszólása egész hatalmával követelte, hogy a szabadkőművesség régi kereteit egyszer már igazi szabadkőművesi tartalommal töltsük meg, a filalom dacára, nem irtózva attól sem, aminek politikai színezete van, tudva, hogy végeredményében, embertársaink sorsának javítására irányuló minden törekvés a politika mesgyéjét érinti. Ha jogfosztott embertársainkat jogaikhoz akarjuk juttatni, ha az emberek egyenlőségéért, a szabadságjogokért akarunk harcolni, ha az éhezőknek kenyeret, a munkanélkülinek munkát szeretnénk juttatni, ha azt akarnók, hogy a kultúra áldásaiban minden embertársunk részesüljön, ha kiakarjuk küszöbölni az emberek közti ellentéteket, ha válaszfalakat akarunk ledönteni az ember és ember testvére közt, ha a béke mellett sorakozunk és a háboru ellenesei közé állunk, ez mind, mind politikai színezetű. Ha mindezeket célkitűzéseinkből a politizálás vádjától

való félelmünkben ki akarnók zárni, érdemes volna-e tovább is szabadkőművesi munkát végezni.

A nyilvánosságtól való félelem is nagy gyöngesége intézményünknek. Nekünk nincs fitkolni valónk, de nagy elzárkózottságunk és fitkolódzásunk azt a kiirt-hatatlan gyanút kelti a kívülállóknak, hogy van fitkolni valónk. Ily magatartásnál már többet ér egyes külföldi páholyoknak az a szokása is, hogy tagjai bizonyos alkalmakkor szabadkőművesi díszben az utcán vonulnak fel, ha nem is az ily látványosság az, amit kívánatosnak tartok. Komoly szabadkőművesi ügyért nyíltan harcolni bizonyára többet ér, mint az a látványosság, hogy a dán szabadkőműves-ség fejének, a dán királynak vezetése alatt ezer szabadkőműves vonul végig Kopenhága utcáin, teljes szabadkőművesi ruházatban.

A nyílt és őszinte bírálat felett ne törjetelek pálcát. A szabadkőművesség elbirja a bírálatot s nem kárhozzátatható a bírálat, amelynek rugója a javítás vágya és ha a bíráló az ügyet akarja evvel is szolgálni, új utat mutatva, új célokat kijelölve s azt kívánva, hogy ne holnap tegyünk meg azt, amit már ma kellene megtennünk.

Eddig csak örökösen készültünk, felkészültünk a végzendő munkára, ahelyett hogy már végeztük volna valamit, gondosan megőriztük a szépség kultuszában kétségtelenül mélyértelmű formaiaságainkat, huzódottunk minden erélyesebb eredményt ígérő erő kifejtéstől.

Mindig csak a szinte ellopott szöveget hangoztattuk: faragjunk egyéniségünk, lelkületünk, gondolat- és érzelmi világunk durva kövén, így tegyünk magunkat alkalmassá és képessé komoly céljaink és feladataink szolgálatára. De ez sem egyéb, mint örökös felkészülés, anélkül, hogy egyszer végre már felkészülve, hozzá is fogtunk volna szerszámainknak a ma megkívánt módon való használatához, az igazi munkához.

Szinte nem is egyéb már ez a sztereotíp szöveg, e gyakran és szívesen hangoztatott szöveg, mint egy mentesítő levél, amely felold a kötelesség alól, hogy tényleg dolgozhassunk is. Elodázása csak tulajdonképpeni céljainknak és feladatainknak, abszolúció az igazi cselekvés hiányának vádjá alól. Valósággal negációja az aktivitásnak.

A durva kövön való faragásnak ma már egészen más értelmet kell adnunk és szélesebb értelmezést:

Lelkünket alkalmassá kell tenni, az élet minden jelenségét figyelve és felette gondolkodva, arra hogy mindenre rezonáljon, hogy az ember s az emberi társadalom minden jelensége, eseménye benne visszhangra találjon, hogy életre ébredjen bennünk szenvedő, tévelygő, szenvedélyektől és indulatoktól korbácsolt, kétségek és kétségbeesés által marcangolt embertársaink iránt meleg, emberi érzésünk. Hogy alkalmassá tegyünk magunkat arra, hogy elítélés és megvetés helyett, megértő megbocsátással bíráljuk embertársaink cselekedeteit. Hogy az emberszeretetet hirdetőivé, papjaivá legyünk, hogy a szűk területen, amelyen élünk, szavainkkal, tetteinkkel ébresszük fel a csüggedők önbizalmát s adjuk vissza elvesztett reményét, hogy cselekedeteinkkel, életünk példájával adjuk vissza hitét azoknak, akik életküzdelmükben teljesen magukra hagyottaknak vélték magukat.

Ilyen formán képzelem én a durva kövön való faragásnak parancsoló szükségességét, mert avval nem érhetjük be, hogy ennek eredményét csak abban lássuk, hogy az élet minden szükségletétől elvonatkoztatott, magasröptű, de nagyrészen meddő gondolatok befogadására válják lelkünk alkalmassá.

Az így előkészített lelkülettel talán már nagyobb feladatokra is vállalkozhatnánk, nagyobbakra, mint aminőket eddig kiadni mertünk.

Nem szabad azonban sohasem elvesztenünk józan ítéletünket és még nagyobb feladatokra vállalkozni, amelyekhez már nincsenek meg eszközeink, amelyek végrehajtásához nincs elegendő erőnk.

Vannak elégedetlen, a lehetőségekkel nem számoló, türelmetlen követelők, főképp az ifjabb nemzedék sorában, akik oly feladatokat vállalását óhajtának, amelyekre józan mérlegelés mellett gondolnunk sem volna szabad. Abban nincs véleménykülönbség köztünk, hogy *aktivitásra* van szükség, de aktivitásunk határait mégis ismernünk kell. Nem szabad abba a hibába esnünk, hogy oly célokat fűzzünk ki, amelyek korlátozott eszközeinket messze túlhaladják, hogy oly nagy feladatokat vállaljunk, amelyeket pártkeretekben egyesült ezrek, milliók, a közvéleményt formáló világsajtó, a jövő nemzedék lelkét alakító iskolák, parlamentek, szövetségek, ligák nagy befolyásával és erejével is alig sikerül megközelíteni.

Nem szeretném, ha e szavaimat félremagyaráznák. Az ifjuságnak ez a türelmetlensége, nagyotakarása természetes. Sajnálatos volna, ha hiányoznék. A fölük eredő ösztökélésre szükség van, amint szükség van az ő lendületekre, töretlen erőjökre és kevésbé fontolgató, gyorsabb elhatározásukra is.

Habár én is, korom dacára, együtt szeretnék velök haladni s magam is a nagyobb aktivitásban látom a szabadkőművesség újjáépítését, úgy érzem, kötelességem rámutatni a határookra, amelyekig vágyaink, törekvéseink elmehetnek. Számolni kell a lehetőségekkel és eszközeinkkel. Amily hiba meddő, téltlen meddítással élünk le páholyéletünket, ép oly tévedés és hiba volna a lehetónél föbbre vállalkozni, bár tudjuk, hogy in magnis voluisse, sat est.

Főképp itt, szűkebb területünkön, Erdélyben, a hol a jánosrendi szabadkőművességnek még oly kevészámu fűzhelye van, ahol testvéreink száma nem föbb 5—600-nál, de ha épen Románia szabadkőművességét egy egységes tábornak tekintenők, akkor sem számíthatunk 200-nál föbb szabadkőművest, várhatunk-e, ezt tudva, szabadkőművességünktől oly nagy eredményeket, aminőről elégedetlen testvéreink és a fiatalos hevület álmodozik.

Elérhető célokat kell tehát kitűznünk, eszközeinkhez, erőnkhez mért feladatokat, de azokért aztán bátran, nyíltan, nagyobb lendülettel kell harcavinni csapatainkat.

Hogy a harcban a fiatalabb erők nagyobb lendületére szükség van, újra hangoztatom. A páholyok életének megújulását fölök várjuk. Az ifjuság bevonása és részvétele szinte olyan, mint a vérátömlesztés egy hanyatló szervezet erősítésére. De talán az ifjabb nemzedék nem fogja elfogultságnak bélyegezni, ha azt állítom, hogy nem kevésbé van szükségünk a magasabb kor nagyobb élettapasztalatból táplálkozó komoly mérlegelésére és megfontolására is. Mi magunk is szükségét látjuk a frisebb munkaritmusnak, de az a hitem, hogy az ifjuság energiájának, merészebb lendületének és a szabadkőművesi bölcsesség diktálta megfontolásnak kell találkoznia a közös harcmezőn, hogy az eddigieknél értékeőbb eredmények mutatkozzanak.

Ki kell már mondanom azt is, amire oly ritkán gondolunk. A szabadkőművesség alapján véve szervezetével, szokásaival, előírásaival *polgári intézmény*. Hisz állami hatóság kényétől függ fennmaradása is.

Ez maga már megszabja cselekvéseinknek, magatartásunknak korlátait és ezért meggondolandó, hogy egyes sanguinikusabb testvérek óhajai figyelembe vehetők-e? Ez természetesen nem jelenti a teljes meghunyászkodást és nem jelenti azt sem, hogy kelleténél óvatosabbak és bártortalanabbak legyünk s még oly — sajnos — ártatlan és nem sok eredménnyel járó demonstrációra is félve gondoljunk, mint egy

békejét megszervezése, vagy nyílt tiltakozás a törvényesség látszatával végrehajtott emberölés ellen. Némán tudomásul vennünk mindazt, ami ellen minden emberi érzésünk, felfogásunk tiltakozik, talán még sem lehet, bár fizteteleiben tartjuk annak az államnak a főrvényeit, amelyben élünk, amint arra fogadalmat is tettünk.

Talán még sem érhetjük be avval, hogy a lélek halhatatlanságának legmagasabb régiókban járó filozófiai gondolatával foglalkozunk és szinte megszegyenítő közönyösséggel haladjunk el oly események mellett, amelyek minden szabadkőművesi gondolatot arcul csapnak,

Egy más kérdést is érintenem kell. Nekem az a hitem — s ezt a testvérek közti bizalom fenmaradása érdekében is vallom, hogy nem indokolt az a félelem és bizalmatlanság sem, amellyel egyes szabadabb szellemű testvéreinknek és kívülállóknak is gondolkozását és nyilatkozatait fogadják akárhányan aggályoskodó testvéreink,

A mai élet természetszerűleg sokakban ébreszt oly gondolatokat is, amelyek addig csak keveseket foglalkoztattak. Azokban is, akik minden terrortól irtóznak és egyáltalában nem gondolnak a fennálló társadalmi rend felforgatására. Semmiképpen sem szolgálnak evvel reá a „bolsevista“ jelzőre, arra, hogy kommunistáknak tekintessenek azért, mert az emberi egyenlőség álmát álmodják s egész gondolkodásuk abban az ohajtásban jut kifejezésre: hogy amíg van ember, akinek nincs egy darab kenyere sem, addig ne legyen senki, akinek két darab kenyér jutott. Aki így gondolkodik, s minden embertársát szeretetébe fogadja, csak Jézus nyomdokait követi.

Végül az elégedetlenkedőkhöz, a kedvüket veszítettekhez szól e szavam.

A bírálat egymagában meddő. A helyzetet nem javít. Ennél több hasznot ígér, ha minden testvér, kivétel nélkül, hozzánk szegődik és képességeihez, hajlamaihoz képest, a szentélyen belől és azon kívül is, a saját munkájával is előbbre igyekszik vinni ügyünket. Egészségtelen állapot, hogy a páholy mindig csak kevesek szereplésének színtere, holott nincs testvér, aki egy vagy más értékes munkát ne tudna végezni. A sokatszereplők készséggel helyet engednek mindenkinek, aki munkára jelentkezik és örömmel fogjuk szemlélni munkásainknak megnagyobbodott taborát.

De ha nagy sajnálatunkra és ügyünk kárára arról kellene előbb, vagy utóbb meggyőződünk, amit *hinni sem szeretnénk* — hogy a kívánt eredményesebb szabadkőművesi munkára *ma és itt* tér nem kínálkozik, lehetőség bármely okból nincs és ha azoknak lenne igazuk, akik tulzott aggodalmukban, talán indokolatlanul, azt vallják, hogy minden nyiltabb, erőteljesebb megmozdulásunk intézményünknek esetleg hátrányára lehet, még akkor sem volna jogosult teljes rezignációval minden tevékenységről lemondani és beérni csöndes meditálással és fellengős szavak ismétlésével.

Egy munkára még ily korlátozó viszonyok és nehéz helyzetben is, mindenkor alkalmunk nyílik, mindig meg van a lehetőség arra, hogy a szabadkőművesi eszmék érvényesülésére legalább a talajt készítsük elő, lassu, de sosem szünő munkával, szinte a hangya szorgalmával és fáradhatatlanságával, előkészítve porhanyitva a talajt, hogy abból eszménk kicsirázhassanak s embertestvéreink sorsán javító természeté érelődjenek.

Ez az *egyetlen* elfogadható indoka, mentsége és jóváhagyása lehet annak, hogy mi szabadkőművesek mindig csak az előkészítés munkájával érjük be, erőteljesebb tettek helyett.

Mert alapján — *Carlyle* szavával élve — mi szabadkőművesek, értelmi erdőirtók vagyunk, irtói az előítéleteknek, felvilágosítói az elméknek, hirdetői az

örök emberi igazságoknak, az írtás után előkészítői a talajnak, hogy abba a termést ígérő magvakat elvethessük. Ebbe kapcsolódik bele az a talán leglényegesebb feladatunk, hogy a jövőt alakító és képviselő jövő *nemzedék* befolyásolása útján végezzük ezt a magvető munkánkat. Ennek eredményei nem szembetűnők, mint a követett erőteljesebb, nyílt, bátor akcióké, de ha ezt a munkát becsülettel végezzük, megtettük kötelességünket, mert nagyon értékes ez a láthatatlan csöndes munka is, amelyet Carnegie a kapitalizmus egyik óriása, aki a kulturát szolgáló adományai-
val igyekezett a vagyonszerzésre irányító életmunkáját expiálni, e szavakban jellemezett: aki munkájával lehetővé teszi, hogy két fűszál nőjön ott, ahol eddig csak egy nőtt, nem élt hiába.

Egyikünk se becsülje alá munkaképességét, erejét, nincs köztünk senki, aki szabadkőművesi munka eredményeihez, kincseihez egy obulussal hozzá ne járulhatna.

Vállaljuk a munkát önmagukba vetett bizalommal s annak eredményébe vetett erős hittel.

A francia szabadkőművesség

Dr. Király Jenő, a párisi Frères Unis et Inséparables páholy tagjának előadása a kolozsvári Unio □-ban

A legszebb szks erény kétségtelenül a türelmesség. Ennek a jegyében szeretném én is e rövid felolvasásomat megtartani a francia szkségről, amelynek szelleme, célkitűzése és működése annyi vitára és gyakran félreértésre adott alkalmat nemcsak a profán világ részéről, hanem még az egyetemes szkség kebelén belül is.

Annak ellenére, hogy Franciaországban a páholyok egy része a skót, másik része pedig a Nagy Oriens ritusa szerint dolgozik, a francia szkség szelleme egységes és csak a rituáléban van csekély eltérés. Így tehát egy kalap alá vonhatjuk a kettőt és nyugodtan beszélhetünk az egységes francia szkségről.

Milyen e hatalmas szervezet szelleme? A francia szkség kimondottan szabadgondolkodó és harciasan antiklerikális. E két tényező adja meg a francia páholyok alaptónusát és magyarázza meg egész működésüket.

Hatásuk rendkívüli volt és az még ma is, nemcsak a francia birodalom politikájára, hanem ezen keresztül az egész világ politikájára is.

Megkísérlem röviden vázolni, úgy a francia szkség szellemét, mint a kifelé érvényesülő hatását.

A francia szkség és a szabad gondolat

A „Nagy Oriens“ conventje 1877-ben törölte az alkotmány két lényeges paragrafusát, amelyek az Isten létezésében való kötelező hitet és a lélek halhatatlanságának hitét írták elő a belépni akarónak hagyományos eskü formájában.

A francia Nagy Páholy (Grand Loge) tradicionálisabb lévén, megőrizte ugyan a két formulát, azonban csupán symbolikus értelemben, megfosztva minden dogmatikus jelentőségtől.

A szks vezető körök e forradalmi ujtást azzal indokolták meg, hogy az idők szelleme megköveteli a türelmesség teljes alkalmazását a szabad gondolkodókkal és az atheistákkal szemben is. Volfaképen azonban ez nyílt állásfoglalás volt a szabad gondolkodás, a libre pensée mellett.

A francia szkség illetén átalakulása után hatalmas támadás indult meg ellene nemcsak a profánok, hanem még a más országbeli testvérek részéről is. A fővád a istentagadás volt.

Vizsgáljuk meg közelebbről, mennyiben jogosult e vád?

Sokan abból kiindulva, hogy már a meghatározásánál fogva is a szabad gondolat antihézise a dogmának, hibásan azt állítják, hogy a szabadgondolkodó mindenben ellentétben áll a hívóvel és hogy az a rendeltetése, hogy minden hitbéli felfogást tagadjon, sőt támadjon.

Kétségtelen, hogy voltak szabadgondolkodók, akik mindent tagadtak, ami nem materializálható. Ily téves kiindulással természetesen kétségbe lehetne vonni a vilálamosság létezését is. Ezek azonban profán eltévelyedések voltak.

A szkség szempontjából nézve a szabad gondolkodás nem tan, doktrina, hanem vizsgálati módszer, methodus.

Amint egy kiváló t.: mondotta:

„A szabad gondolat nem abban nyilvánul, hogy egyes részlet-igazságokat fennen hirdetünk, ugyanakkor amidőn más felfogást előre feltett szándékkal elfogultan tagadunk, hanem igenis abban, hogy az élet minden megnyilvánulásában a szintiszta igazságot keressük az emberi szellem természetes eszközeivel, a tiszta ész és a tapasztalat világosságával.“

Az igazság kutatásában ezek szerint csak úgy járhatunk el helyesen, ha minden oly tényezőt, ami vizsgálódásunkban, akár nevelési körülményeinkből kifolyólag, akár társadalmi helyzetünk, vagy hitbéli felfogásunk stb. révén eleve befolyásolhat, teljesen kikapcsolunk, kiküszöbölünk.

A francia szkség felfogása szerint az egyetemes szkség csak úgy lehet az egész emberiség élő synthézise, a világosság letéteményese és a folytonos tökéletesedés kovásza, ha minden néven nevezendő elütéletet levette és csupán a józan észtl vezetve dolgozik az emberiség örök ideáljáért, egy szebb, boldogabb és igazságosabb jövőért.

A franciák felfogása szerint a szkség csak az egységes felfogás révén érheti el a célját, ezen egységnek pedig az emberiség vallási tagoltsága és az azzal egybeforrott türelmetlenség csak akadálya. A hangsulynak tehát nem azon kell lennie, ami egyik embert a másiktól elválasztja, hanem azon, ami közelebb hozza őket egymáshoz és majdan egyesíti őket: a feltétel nélküli szeretet és a munka.

A francia szkség e felfogása nevezhető ugyan vallás *nélkülinek*, de semmi esetre sem mondható vallás *ellenesnek*.

Ez a francia páholyokban kialakult szellem, amint látni fogjuk laïcismus néven bevonult a francia belpolitikába is és hosszas harcok után végül győzedelmeskedett.

Előbb azonban a francia szkségnek egy hatalmas ellenséggel kellett leszámolnia, az egyeduralomra törekvő, harciasan intolerans és a lelkeket szervezett propagandával megmértelyező klerikálizmussal.

A francia szkség antiklerikálizmusa

A klerikálizmus — más néven *politikai katholicizmus* — a katolikus egyházból nőtt ki, abba eresztli gyökereit, de nem tévesztendő össze magával a katolikus hittel, a vallásos katholicizmussal. Kettőjük munkája és célja között az orszá-

gos hírv volt katolikus pap-képviselő Hock János szavai szerint az a különbség áll fenn, amely különbség a virág körüli munkájukban a méh és a pók között van. Míg ugyanis egy és ugyanazon virágból a méh és az édes mézet, addig a pók az undorító mérget szívja ki, eként a vallásos katholicizmus is az emberi lélekből a felebaráti szeretetet és türelmességet, a klerikalizmus ellenben a féktelen gyűlölet és türelmetlenség mérget váltja ki.

Tagadhatatlan azonban, hogy klerikalizmus nemcsak a katolikus egyházban lehetséges, de létezhet református, lutheránus, zsidó stb. klerikalizmus is, minthogy elszórtan találunk is példát mindegyikre. Mihelyt ugyanis egy vallás papsága elhagyja hivatásának természetes körét: hiveinek az üdv útján való vezetését és e helyett a vallásból politikai és hatalmi kérdést csinál, rögtön a klerikalizmus bűnébe esett bele, lett légyen az bármilyen vallású papság is. Szerencsére általános szempontból egyelőre protestáns vagy zsidó klerikalizmusról nem beszélhetünk és hihető — már dogmáik alapján is — hogy e vallások soha sem lesznek megmetyelvezve a klerikalizmustól, de sajnos beszélnünk kell katolikus klerikalizmusról, mely a katolikus egyház ma is vallott világalurmi főrekvéseiben leli állandó mozgatóját.

Azt hiszem fölösleges elöttek az üldözöttből duplán üldözővé vált katolikus klerikalizmus eltűnéseiről beszámolni, hiszen ezek ismeretesek. A francia viszonyokat szeretném csupán röviden vázolni, hogy a francia szkség antiklerikalizmusát megérthessük.

Az 1789-i forradalmat megelőző években kétségbeesítő volt a nép szenvedése és a főmegnyomor. Az adó olyan nyomasztó volt, hogy a szegény paraszt minden 100 frank jövedelem után 81 frank 71 centime összadót fizetett. Ezzel szemben az ország területének ötödrészt kezében tartó katolikus papság vagyona 1789-ben mintegy 6000 millió frankot tesz ki (akkori értékben), évi 100 millió jövedelemmel, amihez hozzájárul még a papizés évenkénti 123 millió frank bevétellel. De a papság ez óriási vagyon mellett is annyira kapzsi volt, hogy nem elégedett meg az agyonsanyargatót néptől a gabonafizet kieroszakolásával, hanem kikényszerítette azt gyümölcsceiből sőt kerti veteményeiből is. Ezzel szemben teljes adómentességet élvezett.

A szkségtől irányított radikális polgárság ekkor szervezkedni kezdett. A szks laboratoriumban előkészített forradalom kitörése után a nemzetgyűlés azzal kezdte a katolikus papság elleni fellépését, hogy az óriási papi vagyont állami tulajdonnak jelentette ki. A papság fizetését ennek ellenében az állam vállalta magára. Napoleon konkordátuma is lényegileg szentesítette ezt a változást.

A restauráció után ismét ott találjuk a katolikus papságot előbbi bűneivel és visszakapott kiváltságai nagy részével a világi főhatalom közelében. Az a közel hatvan esztendő, amely a királyság visszaállításával ezután Franciaország történetében lejátszódik, teljesen a katolikus papság reakciós, minden demokratikus haladást meggálló felfogásának bélyegét viseli magán. Hiába rázza le a francia nép, mint nekivadult oroszlan papjai jármát kétszer is nyakáról, mert kerülő utakon, a béke, vallásosság és szeretet álarca alatt mindig vissza tudják szerezni korábbi helyeiket az ország kormányzásában.

Egy óriási nemzeti katasztrófa kiábrándította végül a francia nemzetet a papjai politikai vezetésé iránti szerelméből. Ez a nagy nemzeti szerencsétlenség az 1870—71-i porosz-francia háború volt, amelybe egyenesen a papság, élén IX. Pius pápával lovalta bele az egyházi befolyás alatt álló III. Napoleont.

A sedáni fegyverletétel után két napra kikiáltották újból a köztársaságot.

Ennek az úgynevezett III. köztársaságnak a vezetésében vezérszerepet nyert a szkség és az általa irányított radikális polgárság. Már akkor tervbe vették a szeparációt, azaz az állam és az egyház szétválasztásának kiküzdését. Ezzel megkezdődött a szabadelvű radikalizmus és reakciós klerikalizmus, a világosság és sötétség között évtizedeken át folyó nagy élet-halálharc, amely végeredményében sikerrel járt a szeparációra nézve.

Közben lépésről-lépésre vivott küzdelemben harcolja ki a szkség a 6—13 évig tartó kötelező elemi oktatást, kitiltja az állami és községi iskolákból a vallásoktatást, hozzátevé, hogy a szülők magánuton taníthatják gyermekeiket vallásra, de csak az iskola falain kívül. Ugyanakkor eltöröltették a főpapság katonai diszörsége, megtiltatták a katonaságnak a kath. istentiszteleteknél való parádés segédkezés. Kiförlték az eskü szövegéből az Isten szót, a törvénykezés házaiból pedig kitiltották a vallási jelvényeket.

A szabadkőművesek az antiklerikális politika irányításába döntő sullyal folytak be. A pápa erre nyílt levélben harcot hirdetett a szkség ellen, amely válaszként sietve megszavaztatta a válásról szóló törvényt és a válást az egyháztól a világi bíróság kezébe tette át.

Közben a Dreyfuss-per alkalmat szolgáltatott a klerikalizmusnak egy eszeveszett próbálkozásra. A kísérlet végül visszafelé sült el és a szkség meg a radikális polgárság elhatározták a végső leszámolást a klerikalizmussal. Háborút indítottak a szerzetesrendek ellen, ezek javarészt feloszlatásra kényszerítették, a szerzetes iskolákat eltörölték. Megszüntették az egyes vallásfelekezeteknek addig juttatott segélyeket.

1905-ben pedig teljes egészében végrehajtották az úgynevezett szeparáció-törvényt, azaz szétválasztották az államot az egyháztól és így az egyházból kinőtt, régebben nagy hatalmu klerikalizmust könyörtelenül letörték — tíz évre.

A laicizmus nem türelmetlenség

A háboru óta a klerikalista szellem ismét felütötte a fejét. Hatalmas ellen-támadás indult meg a laicizmus ellen. A francia szkség azonban résen van és remélni lehet, hogy az ellenoffenzívát sikeresen vissza fogja szorítani.

Miután így röviden vázoltam a francia szkség antiklerikalizmusának történetét, kötelességemnek tartom a laicizmus politikáját megvédeni a politikai Egyház hiveinek rágalmaival szemben.

A francia szksék laicizmusa nem intolerancia a hívőkkel szemben, nem is kollektív parancs az istentagadásra.

Minden vallás, minden egyház a legnagyobb fízteletben részesül addig, míg csak a hitélet terrénumán mozog. Minden vallást, mintahogy minden bölcseleti fel-fogást egyenlő szabadság illet meg. Egyiknek sem lehet joga azonban a köz-ügyekbe beleszólni, vagy ezeket irányítani.

Objektíve nézve a dolgokat kétségtelen, hogy a szeparáció üdvös volt úgy az államra, mint az egyházra nézve.

Az államra nézve meg volt az a nagy haszna, hogy általa a vallásügy megszűnt uralkodó politikai kérdéssé lenni és egyszerűen társadalmi kérdéssé változott át. Most már nyugodtan, szabadon áldozhatja az állam a vallási kérdések letűnésével egész idejét a nemzeti jólétét célzó egyéb kérdések megoldására.

De a szeparációnak még nagyobb a haszna az egyházra nézve. Kormány-

zásában szabadon intézkedhetik és minden energiáját tényleges célja elérésére, a hitélet fejlesztésére fordíthatja.

Amint Gyenge János t. református lelkész írja:

„Lesz még idő, amikor az egyház főbb *nem* keserű gyűlölettel, de hálával fog visszagondolni mindenféle azokra az időkre, amikor az állam az egyháztól el-
külöszött. S ez lesz az egyház aranykora, a vallásos élet renaissance-a“.

A francia szabadkőművesség és a nemzeti szellem

A francia szkség a legerősebb nemzeti érzéstől van átitatva és kimondottan köztársasági érzelmű. Ha tekintetbe vesszük megalakulása körülményeit és a harcai történetét, el kell ismernünk, hogy nem is lehetett ez másképen. A mult évben egy könyvismertetés alkalmával kifejtettem, hogy az eszményi francia forradalmat a szkes laboratoriumokban készítették elő. Manapság is gyakran hallani, hogy a francia testvérek a forradalom fiainak nevezik magukaf. A külföldi, főleg angol páholyok, szeretik manapság is a francia szkséget forradalminak nevezni. Mint említettem, a francia szkség nemzeti szelleme erősen ki van domborítva. A békekötés után is több év kellett, hogy a volt központi hatalmak páholyaival az érintkezést felvegyék. Jelenleg a francia-német kibékülés hívei és a politikában előkészítői.

Ugyancsak itt kell megemlítenem, hogy a gyarmati szines népek intellektüeljeinek a szabadkőműves munkába való bekapcsolása nemcsak a vallási, nemzeti és faji előítéletek fölé emelkedés bizonyítéka, hanem ugyanakkor a francia nemzeti szellem térhódításának egyik hathatós fegyvere.

A francia szabadkőművesség hatása a francia belpolitikában

Ez a hatás elsősorban a szabadkőműves szellemű radikal-szocialista párton, másodsorban pedig a hasonló jellegű kisebb pártokon keresztül nyilvánul meg és nyomja reá bélyegét a francia belpolitika minden ágazatára. Érdekes megjegyezni, hogy a többi államokkal ellentétben a francia szocialista párt (S. F. I. O. — Section Française de l'Internationale Ouvrière) számos vezető tagja szabadkőműves.

A jelenleg is fennálló, úgy nevezett III-ik Köztársaság a szabadkőműves szellemtől átitatott polgárságnak köszönheti létét és megerősödését.

A belpolitikai reformok javarészt, mielőtt a törvényhozás házaiban vitára kerülnek, a szabadkőműves páholyokban már alaposan ki vizsgálták mondjuk, ki dolgozták minden szempontból. Álaptalan azonban az a vád, hogy a francia szabadkőművesség, mint titkos hatalom a kulisszák mögöl irányítaná az ország belpolitikáját. Az előbb említett tény is csak a francia szabadkőművesség progressziv szelleme és előre látása mellett tanuskodik, hiszen a korszerű reformok nemcsak a páholyokban, hanem a sajtó útján, sőt népgyűlések keretein belül is, rendszerint a parlamenti tanácskozások előtt, megvitatásra kerülnek.

A francia szabadkőművesség hatása a világpolitikában

A francia szabadkőművesség első és talán világpolitikai szempontból ezideig legerősebb hatása a francia forradalom révén nyilvánult meg, amelynek eszmei előkészítése a francia páholyokban folyt le. A háboru alatt a francia szabadkőművesek.

kezdeményezésére gyűltek össze az entente állambeli páholyok kiküldöttei, hogy megkíséreljék a vérontás megszüntetését. Ugyancsak a francia szabadkőművességből indult ki az első mozgalom a Népszövetség megalakítására, hogy a nagy és talán elérhetetlen szabadkőműves eszmény, az örök Világbéke útját előkészítsék. Mint már említettem, a francia testvérek voltak az elsők, akik a győzelemtől elvakult és tulzottan sovinizta francia közvéleménynek azt hirdették, hogy a gyűlöte ideje lejárt és hogy a francia-német kibékülés és gazdasági közeledés mindkét államnak léteérdeke és a háboru utáni ujjaépítésnek nélkülözhetetlen pillére. A francia szabadkőművesség minden fajta diktatúrának ellensége lévén, elítéli a szovjet rendszer erőszakos politikáját és éles harcot folytat a fascizmussal szemben.

* * *

Megkíséreltem e rövid felolvasás keretén belül nagy vonásokban vázolni a francia szkséget és a szks gondolattól átitatott francia radikális polgárság eszmeekörét, célkitűzését és hatását.

Laicizmus, azaz vallásmentesség ugy az államhatalom gyakorlásában, mint a hivatalos intézmények és tanintézetek életében, antiklerikalizmus, erős, sőt néha sovinizmusba átcsapó nemzeti szellem, gazdaságpolitikailag pedig a kapitalista keret-höz való merev ragaszkodás jellemzik a francia szkséget. Igaz ugyan, hogy a célkitűzésük egy humánusabb kapitalista társadalom megalakítása, amelyben a javak elosztása arányosabban történe.

A francia szks=sek, mint a franciák általában, par excellence individualisták és mint ilyenek ellenségei minden fajta diktatúrának, legyen az akár bal-, akár jobboldali.

A forradalom fiainak, a francia szks=eknek a mentalitása jelenleg kimondottan polgári, sőt mondhatnám kispolgári. A józanságuk és az okos előrelátásuk viszont kétségtelen. Érzik, látják, hogy a feltörő negyedik rend, a proletáriátus mindinkább súlyos tényezővé válik, amelynek a programjával számolni kell. Egyrészt a már életbelépett, másrészt pedig tervbe vett üdvös reformok egész sorozata azt a célt szolgálja, hogy az összeütközés elkerülhető legyen, a részleges szocialista termelés felé való átmenet pedig zökkenésmentes.

A népbetegségek leküzdésére alakítandó Liga, mint a romániai szkság legközelebbi munkaprogramja

A fenesvári Pax p. bizottságot küldött ki a népbetegségek leküzdése érdekében alapítandó liga tervezetének kidolgozására. A bizottság emlékiratban foglalta össze a javaslatát, melyet a Pax a legközelebbi páholyközi értekezlet tárgysorozatára is fel kíván vétetni, hogy az eszmét előbb a Jánosrendi Szövetség, majd az egész romániai szkség magáévá tegye s mielőbb megvalósítsa. A Testvériség itt a bizottság emlékiratát közli. A liga megalakításának és célkitűzéseinek részleteit külön alapítólevelben dolgozta ki a bizottság, melyet a Pax valamennyi tt pp-nak eljuttatott.

A szkségnek tudnia kell, hogy a szélsőséges mozgalmak számára milyen kitünő melegágyat jelent a szociális követelményekkel szemben nálunk divó maradi elzárkózottság és könnyelmü nemtörődömség. Ez a felismerés parancsoló kötelességként állítja a szkséget a feladat elé, hogy a társadalom nyugalmas továbbfejlődése és a gazdasági élet biztonságos folyamatossága érdekében munkaprogramot teremtsen úgy a maga aktivitása, mint a létét súlyosan veszélyeztető jelenségeket talán meg sem értő, csendes féltenségben tespedő polgári társadalom számára. Munkaprogramot, melynek alapját a szociális megértés csiszolt kockaköveiből kell leraknunk és amely céltudatos és nagy megrázkodtatásoktól mentes fejlődést biztosító szociálpolitikai tevékenységgel egyfelől, áldásos és eredményes munkát fejt ki a szenvedő emberiség szolgálatában, másfelől megépíti az egyetlen levezető csatornát a szélsőséges mozgalmak számára.

Szociálpolitikát sürgetni! Szociálpolitikát csinálni! Ez meggyőződésünk szerint a romániai szkség legközelebbi és legfőbb feladata, tevékenységének legfontosabb irányítója, az emberiség békés tovább fejlődése szolgálatában, a mai kétségbeejtően súlyos időkben.

A romániai szociális biztosítás és a közegészségügy hivatalos intézményei és szervei, az ezerféle törvények végrehajtásán túlmenő, komoly és kőmivesi értelemben is megfelelő szociálpolitikai tevékenység kifejtésére' mai bürokratikus felépítésükben — még ha a legmesszebbmenő jószándékot is tételezzük fel — teljeséggel képtelenek. Nálunk a maga lethargiájából léte és fenmaradása védelmére — talán épen a szkség által — felrázandó polgári társadalomra vár a parancsoló feladat, hogy a bürokrácia utvesztőiben tévelygő, vérszegény hivatalos apparatus mellett, vagy azt túlhaladóan: céltudatos, komoly és eredményes szociálpolitikai munkához lásson.

* * *

A szociálpolitika nagy és alig belátható munkamezején az emberi szolidaritás és a tisztánlátó önvédelem parancsszavát egyaránt szemmel tartva először is az u. n. *népbetegségek* vészes pusztításaival szemben gondoljuk a küzdelmet felveendőnek. Az előkészítést a páholyokban, a megvalósítást a szkség láthatatlan irányítása mellett az egész polgári társadalomban.

A népbetegségek a legádázabb ellenségei az emberiség haladásának, továbbfejlődésének. Ezek az emberéletben nagyobb kárt tesznek, mint megannyi tüzvész, árvíz, földrengés, tájfun és egyéb természeti csapások együttvéve. Ezek még a

rettegett rémnél, a háborúnál is nagyobb részt ütnek az országok népeinek erején, ellenálló és teljesítő képességén.

A népbetegségek gyűjtő elnevezése alá sorozott alkoholizmus, tuberkulózis, nemibetegségek és a csecsemőhalandóság vészes pusztítását nem ok nélkül a szociális viszonyok eredőjének hirdetik és csak természetes, hogy ilyenképen a népbetegségektől sorvasztott széles néprétegek, a polgári társadalom közönyének és a segítségre hivatott szervek téflenségének láttán, a legalkalmasabb melegágyat jelentik a szélsőséges politikai agitáció számára.

Tudjuk, hogy a szks. közvéleményt nem kell közelebbi adatokkal felvilágosítani a népbetegségek arányait és végzetes következményeit illetően, mégis az adandó munkaprogramm erőteljesebb alátámasztása és eredményesebb propagálása érdekében hadd mondjunk néhány szót a népbetegségekről.

Azok a testi és szellemi ártalmak, melyeket az alkoholos italok mértéktelen élvezete okoz és amelyek összességét *alkoholizmusnak* nevezzük, a 18. század óta, jó egynehány generáción át szedik áldozataikat. Az alkoholizmus gazdasági jelentőségére azok a statisztikai adatok mutatnak rá, melyek megállapítják, hogy pl. Romániában 1930-ban az átlagos borfogyasztás fejenként 20 litert, az átlagos sörfogyasztás fejenként ugyancsak 20 litert tett ki. Ami azt jelenti, hogy a bor és sör literének akkori árát átlag 10 lejbe számítva, *Románia 1930-ban egyedül sörre és borra, több mint 7 milliárd lejt költött.*

A fbc. pusztításairól azok a statisztikai adatok beszélnek, melyek megállapították, hogy pld. Franciaországban még ma is 60.000 ember hal meg fbc-ben évenként. Németországban több a fbc-s haláleset egy évben, mint a kanyaró, scarlatina, typhus, diphteria és vérhas által okozott halálesetek együttvéve. Poroszországban 1931 májusában átlag óránként halt meg egy-egy ember fbc-ben. És így van ez a főbbi országokban is, ahol országonként 10, 15, sőt Magyarországon 25 ember hal meg fbc. folytán minden 10.000 élő közül. E számok összegzése pedig azt mutatja, hogy még napjainkban is kb. *500.000 embert öl meg évenként a fbc. egyedül Európában.*

A fbc-nál sokkal nehezebb a *nemi betegségek* elterjedtségét számszerűen kifejezni, főleg azért mert a nemibetegségek rendszerint csak indirekt vezetnek a halálhoz és a halálokok statisztikai összeállításánál nem mint ilyenek szerepelnek. A német birodalmi egészségügyi hivatal rendeletére az 1927 november és decemberben orvosi kezelés alatt állott venereás betegek megszámlálása azt mutatta, hogy csak a frissen megbetegedett eseteket számításba véve, az évi *szaporulat* kb. 370.000 nemi beteg, ami a lakosság kb. hatszázalékának felel meg. Berlinben a 15 évnél idősebb férfiak között harmincszázalék, nőknek tizenhatszázaléka siphilifikus. Hamburgban huszonhatszázalék, illetve tizenegyszázalék, Stockholmban tizenkét-százalék, illetve hétszázalék.

Svájcban a halvaszületett magzatok hatszázaléka lues következménye. A lues életrovidító hatására jellemző a ghotai életbiztosító társaság összeállítása, mely szerint a luesnek hatvannyolcszázaléka túlmortalitása (u. i. a biztosítottak százszázalékos összmortalitásával összehasonlítva, a lues mortalitása százhatvannyolcszázalék.) A luesesek kb. fizzeszázaléka a paralysis progressivában betegszik meg. A gonorrhoea életveszélyes szövödményein kívül sterilitást is okoz.

A nemibetegségek főoka a tudatlanság és a házasságon kívüli nemi érintkezés, helyesebben a promiscuitás.

Németországban 1928-ban 105.000, 1929-ben 110.000 csecsemő halt meg egy

éven aluli korban; ez az ujszülöttek kb. tizszázalékát jelenti. Romániában az élve született csecsemők huszszázaléka hal meg, mielőtt egy éves korát elérte volna. Magyarországon tizenyolcszázalék, Svédországban csak hatszázalék.

Mind a négyféle népbetegség oka a tudatlanság és ennek társai: a babona, a rossz lakás, táplálkozási és foglalkozási viszonyokban, szóval a szociális helyzetben található meg.

* * *

A „Pax“ hosszú időn át behatóan foglalkozott a népbetegségek végzetes veszedelmével és arra a meggyőződésre jutott, hogy a népbetegségek pusztító munkájával szemben a küzdelmet a romániai szkség összeségének kell felvennie. Tiszta tában vagyunk azzal, hogy erőink végesek, de minden esetre van annyi erőnk, hogy szervezni tudjuk, hogy szervezési képességünkkel lehetővé tegyünk az összes társadalmi rétegek tudatos összefogását a népbetegségek elleni küzdelemre, hogy közös és vállvetett munkára toborozzuk az arra hivatottakat a szks. szövetségben és azon kívül.

A szerv, mely a munkát a profán világban elvégezné a *Népbetegségek elleni liga* „*Liga pentru combatarea boalelor sociale*“ volna. A ligát elgondolásunk szerint a nagy □ szervezné meg, az egyes □□ által létesítendő helyi szervek számára biztosítandó teljes automiával, úgy mint azt az „*Alapítólevél*“ tervszelében elmondjuk.

Az alapítólevélben és az alapszabályokban ismertetett munkaprogrammot túlméretezettség címén megvalósíthatatlannak senki ne tartsa! Amit adtunk az csak keret. Ez a keret szűkíthető és tágítható lesz aszerint, hogy segéderőinkkel milyen tartalommal tudjuk azt kitölteni. Meg kell kísérelnünk az anyagi és erkölcsi erők olyan mértékű koncentrációját, hogy képesek legyünk népszanatoriumokat építeni. Amíg ez lehetséges lesz, addig az anyák iskolájával, vándorkosarakkal, szexuális tanácsadóhelyek / felállításával, dispensairek létesítésével, szakképzett védőnők alkalmazásával, stb., kívánjuk szolgálni a Liga céljait. És ha a kezdet kezdetén még erre sem állana elegendő anyagi bázis rendelkezésünkre, akkor anyagi eszközöket egyáltalán nem igénylő munkával, a szó propaganda erejével, előadások tartásával kezdi meg a liga felvilágosító munkáját.

Lássunk hát munkához tt-ek! Talán még nem késő!...

HIREK A NAGYVILÁGBOL

Csehszlovákia.

Az Allgem. Frmr. Liga csehszlovák csoportja, németek és csehek március 19-én béke-ünnepi munkát tartottak, melyen több, mint 100 t. vett részt. Ezen a következő békeszózatott intézték:

A világ összes szks tt.-eihez!

Tizenöt évvel a világháboru befejezése után, a legnagyobb gazdasági nyomorúságban, mialatt az emberek milliói munka nélkül éheznek és fáznak, az emberiség horizontján újból véstteljes felhők gyűlnek. Dacára a Népszövetségnek, Kellogg paktumnak, keleten ágyuk bömbölnek és bombák robbannak, Délamerikában mozgósítások és határvillongások. Dacára Locarnonak és Londonnak, növekszik Európában a bizalmatlanság és gyűlölet és a háboru rettegetése minden ajkon. Ebben a végzetes pillanatban, mely döntő jelentőségű az európai kulturdra, az F. L. csehszlovákiai csoportja hozzatok fordul tt. az összes országokban, hogy felhivjon benneteket az erősen megpróbált emberiség védelmére, a béke munkájdra, harcra a háboru ellen.

Mindenkinek saját körében megvan és meg kell, hogy legyen a lehetősége ennek a fenyegető kísértetnek elüzésére. Mindenkinek kötelessége aktiv részt venni, minden olyan mozgalomban, mely a békét biztosítja; hozzon áldozatot, ha kell, minden olyan intézmény kiépítéséhez, mely lehetővé teszi a politikai konfliktusoknak megoldását szellemi eszközökkel, békés uton, igyekezzék, bárhol találkozzék is vele, az idegen nemzetek elleni bizalmatlanságot, gyűlöletet eloszlatni, mindennemű gyalázkodást és izgatást egy másik osztály ellen megakadályozni, elfordulni azoktól a politikai pártoktól és vezetőkötől, kiknek programja az erőszak és izgatás és igyekezzék az ifjuságot arra tanítani, hogy boldoguláruk és népük boldogulása csak az összeség dolgos együttműködésén nyugodhatik és hogy a háboru a világ legnagyobb gonosztette.

Miként a szkség célja összekötő kapocsnak lenni, úgy legyen az egyes t. gyűjtője és közvetítője minden háboruellenes erőnek. Tegyetek jelentést műhelyeitekben munkásságotokról, beszéljétek meg e jelentéseket, de a külvilágban végzett munkátokat is. Számoljatok be cselekedeteitekről és követeljétek meg ugyanazt azoktól a tt-től, kikre profán helyzetük felelősséget ró.

Valósítsátok meg az emberiesség gondolatát azáltal, hogy a testvériséget megvalósítjátok köreitekben. Legyetek testvériesek, de szigoruak önmagatokkal és másokkal szemben is, mert rettenetes felelősség súlyosodik azok vállára, akik ismerik az ideális célokat és még sem tesznek semmit azok megvalósítása érdekében.

Aki igazán szereti családját, nemzetét, akinek szíven fekszik az emberiség kulturájának fennmaradása és továbbfejlődése, az velünk jön ebben a legszentebb, egyedül megengedett harcban: a háboru ellen, a békéért.

A Lessing zu den 3 Ringen nagyp. ezer csehkorona díjat tűzött ki „keresők oktatása“ című munkára mely alkalmas arra, hogy kimerítő felvilágosítással szolgálgjon a szkség történetéről, céljáról, szervezetéről mindazok számára, akik a szövetségbe felvételüket óhajtják. de távolabbi körök számára is. A munkának arra a kérdésre is felelnie kell, hogy a szövetség mit nyújt tagjainak és mit vár tőlük. A munka 24 nyomtatott oldalnál nem lehet terjedelmesebb és legkésőbb szept. 15.-ig küldendő be Ernst Klatscher, Praha, XII. Manosova 62. címre, géppel írva, jelígs levél kíséretében.

A Droit Humain két vegyes páholya dolgozik Csehszlovákiában, mindkettő Prágában: a Josef Dobrowszky (nem tévesztendő össze a hasonnevű pilseni p-lyal) és a Giordano Bruno. Előbbi cseh, utóbbi német nyelven dolgozik. Az első még júliusban ünnepelte fennállása 10. évfordulóját. Cseh nyelven megjelenő folyóiratuk a Dve hezdy (Két csillag) ez alkalomból érdekes adatokat közöl az alapítás történetéből. A vegyes pp propagálására könyv jelent meg Vaclav Cimrto „Férfi és nő a szkségben“-cimmal, melyben a nő helyzetét az szkséggel szemben a szövetség ideális feladataival és kulturális jelentőségével szoros kapcsolatban tárgyalja és ennek alapján követeli a nők felvételét a szövetségbe. A könyvecskét mely jó áttekintést nyújt a vegyes pp keletkezéséről, több illusztráció díszíti.

(Wr. Frmr. Ztg.)

Ausztrai.

Az osztrák pp munkája. Az osztrák pp február havában a következő kérdéseket vették kalapács alá: A magas fokok a kék szkség szemszögéből. Akklimatizáció es asszimiláció. Nemzetközi szkség. A legközelebbi háború. Polgárság és szocializmus. A múlt hagyományai és a ma követelményei.

Emberi jogok. Az irracionizmus filozófiája. Fichte mint szks nevelő. A félszázados Zarathusztra. A szkség a szépirodalomban. A háború utáni ifjuság. A skót ritus. A kitalított ember jogáról. A háború értelméről. Jan Amos Komensky, mint a szkség uttörője. stb.

Paul Sylvester t. a Humanitas p főmestere ör. kel.-be költözött. Kiváló ember és kiváló vezető volt, akinek elhunyt nagy ürt hagy maga után.

Németország.

Az óporosz Nagypáholy a nemzeti kormányhoz. A három óporosz Nagypáholy Nagymesterei: *Heeringen* a Gr. Landesloge der Frmr von Deutschland, *Feitskom*, a Gr. Loge von Preussen és *Habicht*, a Gr. Nationale Mutterloge Nagymesterei a következő szövegű táviratot küldték a Reichstag megnyitása napján Hitler kancellárhoz: „Németországnak e kiválóan fontos potsdami napján a három óporosz Nagypáholy, megemlékezve arról a szoros kapcsolatról, mely a porosz királyi és német császári házhoz fűzi őket, teljes odaadásának biztosítását juttatja kifejezésre. Miként eddig, a nemzeti és keresztény hagyományokhoz hiven igyekeztünk a német nemzet javáért dolgozni, úgy tovább is tántoríthatatlanul követni fogjuk a nemzeti kormányt és minden erőnket latbavetve közreműködünk hazánk ujjaépítésében“.

A szászországi Np. a parlament megnyitása napján szintén táviratot intézett a kormányhoz, melyben kifejti, hogy mint eddig is keresztény-nemzeti kötelességtudással az alapító Nbgv Frigyes szellemében együtt fog dolgozni a kormánnyal Németország becsületéért, nagyságáért, egységéért és szabadságáért. (Nene Frei Presse.)

A német szkség megosztódása még tart. A bielfeldi és wetzlari kórházakat — mindkettő óporosz — az óporosz pp köré csoportosították, csak

egy maradt meg a humanitáris pp kötelékében. — A Gr. Landesloge des Frms von Deutschland zu den 3 Weltkugeln címéből a szks szót teljesen törölték. Ezentul csak német keresztény rendnek nevezi magát.

Hollandia.

Egyesület az „alkalmazott szépség“ ápolására. „Tempelbau“ néven egyesületet alakítottak a holland művész tt. Az egyesület célja az „alkalmazott szép“ fogalmát felölelő témák tanulmányozása és megbeszélése, hogy a szépség fogalmát ezáltal a tt-hez közelebbhozzák. Egyuttal pedig a művész tt, a nekik megfelelő talajon dolgozva mélyebb betekintést és érdeklődést nyerhetnek a szkség irányában. Első feladatunk a szkségi épületek szépítése. Tovább a használati tárgyak, eszközök, ékszerek stb. díszítése. Egy hónap alatt gyönyörű tapiszt szőttek s tervbevették a szks nyomtatványok művészi megtervezését is.

Irország.

Az irországi Np. 1932. évi jelentése érdekes adatokat közöl. A jelentés szerint az Egyesült Angol Np. előzékenysége folytán sikerült angol territoriumon The Leswarree No. 646 néven új páholyt alapítani. Ez a 8. számú ir királyi huszárezred katonapáholya. A megvilágosítás igen fényes külsőségek közt ment végbe. — Közli tovább a jelentés, hogy Natalban az új tartományi Np. szépen fejlődik. — Az ir Np. alkotmányába a következő pontot vették fel: „Az ősi tiszta szkség a következő fokokból áll: inas, legény és mester. De a Royal Arch és Mark Master fokok is elismerendők míg az irlandi legfelsőbb Royal Arch káptalan e két fokban dolgozik. Így Irországban a Royal Arch és a Mark Master a két fokokhoz lettek beillesztve. — A Np. évi bevétele 11.000 font volt, melyből

1500-at jótékony célokra fordítottak. 800 páholy tartozik a fenhatósága alá, körülbelül 50.000 taggal. (3 Ringe.)

Anglia.

Nemzetközi szks kongresszus.

Megemlékeztünk már a Masonic Chronicle mozgalmáról, a nemzetek békéjét szolgáló nemzetközi szks gyűlés összehívásáról Londonba. Ez a gondolat módosított formában ugyan, de megvalósul a nyáron, az új londoni páholy-palota június 17-re kitűzött megnyitásán, melyre Anglia Egyesült Nagypáholya a világ összes barátságos nagypáholyait meghívta vendégül s tiszteletükre az Albert Hallban nagyszabású ünnepi munkát rendez, melyet a con-naughti herceg, mint nagym. fog vezetni és amely a legnagyobb nemzetközi szks összejövetelnek ígérkezik, aminő eddig a világon volt.

Az új londoni szks kórház, melynek alapkövét múlt év májusában tették le, közeledik a befejezéshez. Az eredetileg tervezett 120 helyett 180 lesz az ágyak száma. A válság ellenére is jelentékeny összegek folytak be az intézmény javára, melynek építési költsége 313.000 fontra rug. Üzembehelyezése valószínűleg még ez év folyamán megtörténik. (Wr. Frmr. Ftg.)

Franciaország.

Új szksellenes központ alakult Henry Costen és René Plissen vezetésével, mely közli a páholyok névjegyzékét és vad támadásokat közöl a Libre Parole-ban. Legutolsó számában „rituális gyilkosság“ és „szks gyilkosság“ról ír. Ebből következtethetünk a tartalmára.

A háboruelleni akcióbizottság élénk tevékenységet fejt ki. Febr. 17-én kezdődött meg a Grand Orient nagytermében a nyilvános „Tenue blanche” sorozata, melyek elsőjén Groussier és Lebay elnököltek. Egy kiváló történész a békéért vívott harcok történetéről tartott előadást többszáz tt és nővér jelenlétében. Másik alkalommal Prof. Langvin volt az előadó.

.....

BELFÖLDI SZABADRŐMŰVESSÉG

Uj csehszlovák páholy Bukarest keletén. Bukarestben február 4-én világosították meg a Jan Amos Komenszky (Comenius) p.-t, melyet csehszlovák állampolgárok alapítottak a bukaresti Nagy Oriens védnöksége alatt. Az uj p főmestere Bohumil Broszofszky, a Nagy Oriens főkincstárosa.

A Pax munkája. A Temesvár keletén dolgozó Pax-ban L. Iván t. német nyelvű előadást tartott március 6-án „Der Neophite befragt seinen Meister” címen. Március 13-án dr. B. Lajos t „Az emberiség küzdelme a láthatatlannal” címen tartott nagy érdekességű és tanulságos előadást a bakteriumokról és az ellenük folyó harcról. E munka folyamán megválasztották a nagygyűlésre kiküldendő delegátusokat. Ugyanezen a munkán elfogadták a Népbetegségek elleni liga alapítási tervének kidolgozására kiküldött bizottság jelentését. Az erre vonatkozó emlékiratot a liga alapítólevél- és alapszabály-tervezetével együtt a pa legközelebbi páholyközi értekezlet elé terjeszti. Március hó 27-én dr. D. Viktor tartott előadást.

Testvéreink figyelmébe!

Uj rovatot nyit a Testvériség fenti cím alatt. A gazdasági válság a mi sorainkban is bő aratást csinált. Mind többen és többen lesznek tt-eink és nővéreink között, akik alatt összedült a régi, biztosnak hitt egzisztenciális alap s most uj életutakon tapopatóznak a boldogulás felé. Igen sokan még rá sem léphettek az uj életutra. A munkanélküliek sorára jutottak és hiába kilincselnek, semmi eredménye az állás utáni hajszának. Ami egy város keletén nem sikerül nekik, talán sikerülhet más városban s ha más keleteken élő tt-ek is tudomást szereznek a rászoruló tt helyzetéről, valahol talán sikerül elhelyezést találnunk számra. A szerkesztőség kívánatra névvel, vagy név nélkül készséggel ad helyet az alább közlendőkhöz hasonló kis közleményeknek s a beérkező válaszokat eljuttatja rendeltetési helyükre.

Bukarestbe utazó. tt. figyelmét fe:hivjuk özv. dr. Róth-né nővérünk pensiojára, aki olcsó és jó ellátást biztosít a tt részére. Cím: București III. Str. Al. Lahovary 33.

Elhelyezést keres váratlanul támasz nélkül maradt nővérünk, sokoldalú képzettséggel. Német és francia nyelvben perfekt, kitűnően zongorázik. Anyahelyettesnek, nevelőnőnek elmenne jobb családhoz. Érdeklődő leveleket „Özveg” jellegével továbbít a szerkesztőség.

Pénzintézeti főtisztviselő t önhibáján kívül alkalmazás nélkül áll. Hites könyvelő, a szakma minden ágában jártas. Ajánlatokat „Főtisztviselő” jellegével kér a szerkesztőség.